

- **Odpowiedzialność karna za fałszowanie faktur (wyrok SA w Warszawie z dnia 24 lutego 2022 r., II AKa 448/21) – dr Andrzej Dmowski (Russell Bedford)**

Wyrok SA w Warszawie z dnia 24 lutego 2022 r., II AKa 448/21

1. Przepisy art. 271a k.k. i 277a k.k. nie mogą mieć zastosowania do czynów popełnionych przed 1 marca 2017 r.

2. Niedopuszczalne jest stosowanie do sprawcy przestępstwa z art. 270a § 2 k.k., który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, obostrzeń kary wynikających z art. 65 § 1 k.k.

Najważniejsze fragmenty uzasadnienia wyroku

„Zarzut zasadny, który doprowadził do zmiany zaskarżonego orzeczenia. Sprawa dotyczy przestępstwa z art. 277a KK, dotyczącego kwalifikacji czynu jako wypadku większej wagi i zaostrzenia odpowiedzialności karnej między innymi za czyn z art. 271a § 1 KK. Artykuł 271a KK – fałsz intelektualny dokumentu w postaci faktury został wprowadzony do Kodeksu karnego ustawą z 10 lutego 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 244). Przedmiotem ochrony jest zgodność treści faktury z prawdą, ubocznym zaś przedmiotem ochrony – interes Skarbu Państwa w zakresie podatków. Konstrukcja analizowanego przepisu oparta jest o rozwiązania przyjęte w art. 271 KK oraz w art. 273 KK. Jest to zatem nowy przepis, nowe przestępstwo, którego przed dniem 1 marca 2017 r. nie było. Skoro zatem zgodnie z art. 1 § 1 KK odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, to przepis art. 271a KK i 277a KK nie mógł mieć zastosowania wobec oskarżonego, przed datą 1 marca 2017 r., bo po prostu nie istniał. W tym zakresie mamy do czynienia z jednym czynem, w związku z art. 12 § 1 KK – z góry powziętym zamiarem, rozciągniętym w czasie, albowiem opis czynu obejmuje datę od 1 sierpnia 2016 r. do 26 marca 2018 r. – krótkie odstępy czasu, działanie wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami. Konieczne jest zatem, biorąc pod uwagę kierunek apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść oskarżonego, dokonanie zmian, poprzez wyeliminowanie z opisu czynu zachowania oskarżonego przed datą wejścia w życie przypisów. W myśl zasady *lex criminalis retro non agit*, jeżeli czyn nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, to późniejsze wydanie ustawy karnej nie może objąć karalnością tego czynu i jego sprawcy, chodzi o wcześniejsze zachowania (wynika to wprost z art. 1 § 1 KK).”.

„Zarzut drugi dotyczący obrazy prawa materialnego obrońcy oskarżonego D. P. jest słuszny, albowiem jak przyjmuje się w doktrynie niedopuszczalne jest stosowanie do sprawcy przestępstw, np. art. 270a § 2 KK, który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, obostrzeń kary wynikających z art. 65 § 1 KK, związanych również z uczynieniem sobie z popełnienia przestępstwa stałego źródła dochodu. Ta sama okoliczność nie może być bowiem podstawą do dwukrotnego zaostrzenia odpowiedzialności karnej (por. komentarz Wróbel Włodzimierz (red) Zoll Andrzej kodeks karny, część szczególna tom II część II). W związku z powyższym sąd odwoławczy, zgodnie z wnioskiem skarżącego wyeliminował art. 65 § 1 KK z podstawy skazania i wymiaru kary, albowiem nie może dojść do dwukrotnego zaostrzenia odpowiedzialności karnej za dane przestępstwo.”.

„Sąd Apelacyjny nie znalazł powodów do uniewinnienia, a jedynie do zmiany poprzez wyeliminowanie okresu z przypisanego oskarżonemu czynu, przed wejściem w życie przepisów z art. 271a § 1 KK i art. 277a § 1 KK. Sąd Apelacyjny, w związku z drugim zarzutem, nie

znalazł także powodów do uniewinnienia oskarżonego, ale jedynie do zmiany wyroku, poprzez zgodnie z wnioskiem skarżącego, wyeliminowanie art. 65 § 1 KK z podstawy skazania i wymiaru kary. Tym niemniej zmiany orzeczenia doprowadziły do złagodzenia kary jednostkowej i kary łącznej.”.

„Artykuł 277a KK wskazuje, że kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 270a § 1 albo art. 271a § 1 KK wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości. W art. 277a § 1 KK okolicznością kwalifikującą jest kwota należności, która musi wynosić ponad 10.000.000 złotych. Łączna kwota wartości wystawionych przez D. P. (1) i M. F. (1) nierzetelnych faktur wynosiła ponad 20 milionów złotych, a zatem nie jest to kwota minimalna, faktem jest, że Sąd Apelacyjny dokonał zmian, eliminując z opisu czynu wystawienie faktur od numeru F 1/08/2016 do F/24/17 dokonał przeliczenia wysokości należności, ustalając, że przekraczała kwoty określające mienie wielkiej wartości i wynosiła 20.088.164,08 złotych, a zatem wyczerpywała znamiona konieczne do ustalenia znamion przypisanych mu przestępstw. W tym zakresie podnoszona przez skarżącego okoliczność niekaralności oskarżonego została wzięta zresztą pod uwagę także przez sąd I instancji.”.

„Sprawa dotyczy przestępstwa z art. 271a § 1 KK, taką bowiem kwalifikację przyjął w wyroku Sąd Okręgowy, fałsz intelektualny dokumentu w postaci faktury został wprowadzony do Kodeksu karnego ustawą z 10.02.2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 244). Przedmiotem ochrony jest zgodność treści faktury z prawdą, ubocznym zaś przedmiotem ochrony – interes Skarbu Państwa w zakresie podatków. Konstrukcja analizowanego przepisu oparta jest o rozwiązania przyjęte w art. 271 KK oraz w art. 273 KK. Jest to zatem nowy przepis, nowe przestępstwo, którego przed dniem 1 marca 2017 r. nie było. Skoro zatem zgodnie z art. 1 § 1 KK odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązująca w czasie jego popełnienia, to przepis art. 271a KK, czy 277a KK nie mógł mieć zastosowania wobec oskarżonego, przed datą 1 marzec 2017 r., bo po prostu nie istniał. W tym zakresie mamy do czynienia z jednym czynem, w związku z art. 12 § 1 KK – z góry powziętym zamiarem, rozciągniętym w czasie, albowiem opis czynu obejmuje datę od 4 listopada 2016 r. do 27 marca 2017r w krótkich odstępach czasu, działania wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami. Konieczne jest zatem, dokonanie zmian, poprzez wyeliminowanie z opisu czynu zachowania oskarżonego przed datą wejścia w życie przypisów. W myśl zasady *lex criminalis retro non agit*, jeżeli czyn nie był zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, to późniejsze wydanie ustawy karnej nie może objąć karalnością tego czynu i jego sprawcy, chodzi o wcześniejsze zachowania (wynika to wprost z art. 1 § 1 KK). Konsekwencją powyższego było wyeliminowanie z opisu czynu wystawienie faktur od 4 listopada 2016 r. do 20 lutego 2017 r., czyli faktur o numerach od F 1/08/2016 r. do F (24/17 przez (...) spółka z o.o., jak też ponowne ustalenie, że łączna należność jest znaczna i wynosi 547.067,11 złotych. Sąd Apelacyjny działając na korzyść tego oskarżonego, złagodził orzeczone kary pozbawienia wolności do 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności i grzywny do 50 (pięćdziesięciu) stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 50 (pięćdziesiąt) złotych.”.

„III. W stosunku do R. S. (2) zmiana polegała, jedynie na wskazaniu, doprecyzowaniu czasookresu działania tego oskarżonego od 1 marca 2017r, do 26 czerwca 2017r, albowiem wszelkie czynności, stanowiące realizację czynu zabronionego, nastąpiły w okresie obowiązywania przepisów ustawy karnej, dodanych nowelizacją ustawy z 10.2.2017 r.”.

Przepisy

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138).

Art. 270a § 1. Kto, w celu użycia za autentyczną, podrabia lub przerabia fakturę w zakresie okoliczności faktycznych mogących mieć znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu albo zwrotu innej należności o charakterze podatkowym lub takiej faktury jako autentycznej używa, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 271a § 1. Kto wystawia fakturę lub faktury, zawierające kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest znaczna, poświadczając nieprawdę co do okoliczności faktycznych mogących mieć znaczenie dla określenia wysokości należności publicznoprawnej lub jej zwrotu albo zwrotu innej należności o charakterze podatkowym lub takiej faktury lub faktur używa, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż pięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, albo z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 277a § 1. Kto dopuszcza się przestępstwa określonego w art. 270a § 1 albo art. 271a § 1 wobec faktury lub faktur, zawierających kwotę należności ogółem, której wartość lub łączna wartość jest większa niż dziesięciokrotność kwoty określającej mienie wielkiej wartości, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

§ 2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w § 1 podlega karze pozbawienia wolności do lat 5.

Art. 65 § 1. Przepisy dotyczące wymiaru kary, środków karnych oraz środków związanych z poddaniem sprawcy próbie, przewidziane wobec sprawcy określonego w art. 64 § 2, stosuje się także do sprawcy, który z popełnienia przestępstwa uczynił sobie stałe źródło dochodu lub popełnia przestępstwo działając w zorganizowanej grupie albo związku mających na celu popełnienie przestępstwa oraz wobec sprawcy przestępstwa o charakterze terrorystycznym.

§ 2. Do sprawcy przestępstwa z art. 258 mają odpowiednie zastosowanie przepisy dotyczące sprawcy określonego w art. 64 § 2, z wyjątkiem przewidzianego w tym przepisie zaostrzenia kary.

Bibliografia

J. Duży, Przepisy "fakturowe" - ocena regulacji z perspektywy trzech lat obowiązywania, Prok.i Pr. 2020, nr 3, s. 12-30.

Główne problemy

1. Fałsz materialny dokumentu w postaci faktury.
2. Fałsz intelektualny dokumentu w postaci faktury.
3. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.
4. Lex criminalis retro non agit – brak podstawy prawnej w chwili popełnienia czynu.
5. Czy ta sama okoliczność może być podstawą do dwukrotnego zaostrzenia odpowiedzialności karnej?